

Αθανασίου Στ. Δεβελάσκα
Κλασικού Φιλολόγου Α.Π.Θ.

30 Κριτήρια Αξιολόγησης

στο αδίδακτο κείμενο
της Αρχαίας Ελληνικής

Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ανθρωπιστικών Σπουδών

Σύμφωνα με το νέο σύστημα
αξιολόγησης

- 30 αδίδακτα πεζά κείμενα αττικής διαλέκτου με σύντομο και σχετικό εισαγωγικό σημείωμα (ιστορικό πλαίσιο)
- Ερωτήσεις κατανόησης στον νοηματικό άξονα κάθε θέματος
- Ερωτήσεις γραμματικής και συντακτικού
- Απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις
- Υποθέσεις έργων θεματογραφίας
- Λεξιλόγιο δικανικών όρων Αρχαίας Ελληνικής γλώσσας
- Βασικό λεξιλόγιο

ISBN 978-960-456-544-3

© Copyright: Μάιος 2020, Αθ. Δεβελάσκας, Εκδόσεις Ζήτη

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του ελληνικού νόμου (Ν.2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

Φωτοστοιχειοθεσία Π. ΖΗΤΗ & ΣΙΑ Ι.Κ.Ε.
Εκτύπωση 18ο χλμ Θεσσαλονίκης-Περαίας
Βιβλιοδεσία Τ.Θ. 4171 • Περαία Θεσσαλονίκης • Τ.Κ. 570 19
Τηλ.: 2392.072.222 - Fax: 2392.072.229 • e-mail: info@ziti.gr

www.ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ
Αρμενοπούλου 27, 546 35 Θεσσαλονίκη
Τηλ.: 2310.203.720, Fax: 2310.211.305 • e-mail: sales@ziti.gr

ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ ΑΘΗΝΩΝ
Χαριλάου Τρικούπη 22, 106 79 Αθήνα
Τηλ.-Fax: 210.3816.650 • e-mail: athina@ziti.gr

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΟ ΒΙΒΛΙΟΠΩΛΕΙΟ: www.ziti.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η εκπόνηση του παρόντος πονήματος κρίθηκε επιβεβλημένη στο πλαίσιο των αλλαγών στο σύστημα αξιολόγησης των Αρχαίων Ελληνικών στις Πανελλήνιες εξετάσεις. Περιλαμβάνει τριάντα (30) κριτήρια αξιολόγησης για **το αδίδακτο κείμενο, σύμφωνα με τον νέο τρόπο εξέτασης** των μαθητών του Γενικού Λυκείου.

Σε κάθε κριτήριο αξιολόγησης υπάρχει ένα σύντομο εισαγωγικό σημείωμα (ιστορικό πλαίσιο), το επιλεγμένο κείμενο, ερώτηση κατανόησης που αναφέρεται στον νοηματικό του άξονα και ερωτήσεις γραμματικής και συντακτικού. Στο δεύτερο μέρος του βιβλίου δίνονται απαντήσεις σε όλες τις ερωτήσεις των κριτηρίων αξιολόγησης και στο τρίτο μέρος παρατίθενται, βασικό λεξιλόγιο των κειμένων, λεξιλόγιο δικανικών όρων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας και οι υποθέσεις των έργων που ανθολογούνται.

Με αυτή τη διάταξη της ύλης πιστεύω και ελπίζω πως το ανά χείρας βιβλίο θα αποτελέσει ένα χρηστικό βοήθημα και για τους μαθητές της Γ' τάξης του Γενικού Λυκείου και για τους καθηγητές, που διδάσκουν το αδίδακτο κείμενο των Αρχαίων Ελληνικών.

Θεσσαλονίκη, Μάιος 2020,
Δεβελάσκας Αθανάσιος
κλασικός φιλόλογος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ιστορία της γλώσσας μας (επιστολή Αδαμάντιου Κοραή στους Σμυρναίους, 1803)	9
---	---

Α΄ ΜΕΡΟΣ

Κριτήρια Αξιολόγησης

1. Ξενοφώντος, Έλληνικά, 2.3.11-14	12
2. Ξενοφώντος, Κύρου Άνάβασις, 3.1.37-40	14
3. Ξενοφώντος, Έλληνικά, 1.7.5-7	16
4. Ξενοφώντος, Άγησίλαος, 1.20-22	18
5. Ξενοφώντος, Άπομνημονεύματα, 2.4.1-4	20
6. Ξενοφώντος, Συμπόσιον, 4.34-37	22
7. Ξενοφώντος, Κύρου Παιδεία, 1.2.6-7	24
8. Ξενοφώντος, Άπολογία Σωκράτους, 22-23	26
9. Άνδοκίδου, Περί Λακεδαιμονίων ειρήνης, 1-2	28
10. Λυκούργου, Κατά Λεωκράτους, 16-18	30
11. Αίσχινου, Κατά Κτησιφώντος, 169-170	32
12. Ίσαίου, Περί τοῦ Κλεωνύμου κλήρου, 1-2	34
13. Λυσίου, [Δήμου καταλύσεως] ἀπολογία, 15-17	36
14. Λυσίου, Κατά Έρατοσθένους, 92-94	38
15. Λυσίου, Ύπερ Μαντιθέου, 20-21	40
16. Ίσοκράτους, Περί ειρήνης, 38-40	42
17. Ίσοκράτους, Πανηγυρικός, 28-30	44
18. Ίσοκράτους, Κατά Λοχίτου, 18-21	46
19. Δημοσθένους, Κατά Μειδίου, 223-225	48
20. Δημοσθένους, Περί τοῦ στεφάνου, 169-171	50
21. Δημοσθένους, Όλυνθιακός Γ΄, 25-27	52

22. Θουκυδίδου, Ίστορία, 6.15.1-4	54
23. Θουκυδίδου, Ίστορία, 7.86.1-4	56
24. Θουκυδίδου, Ίστορία, 3.74.1-3	58
25. Θουκυδίδου, Ίστορία, 2.12	60
26. Πλάτωνος, Μενέξενος, 240 d-e	62
27. Πλάτωνος, Φαίδων, 85a-b	64
28. Πλάτωνος, Φαίδρος, 258e-259c	66
29. Πλάτωνος, Άπολογία Σωκράτους, 30a-b	68
30. Άριστοτέλους, Ρητορική, 1389 a3-b8	70

Β' ΜΕΡΟΣ

Απαντήσεις στις ερωτήσεις των κειμένων	73
---	-----------

Γ' ΜΕΡΟΣ

• Υποθέσεις των έργων της θεματογραφίας	122
• Βασικό Λεξιλόγιο	130
• Λεξιλόγιο δικανικών όρων της αρχαίας ελληνικής γλώσσας	138

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	141
---------------------------	------------

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΓΛΩΣΣΑΣ ΜΑΣ

Η γλώσσα μας μιλιέται αδιάκοπα στον ελληνικό χώρο εδώ και τέσσερις χιλιάδες χρόνια, και γράφεται εδώ και τρεισήμισι χιλιάδες χρόνια. Οι κυριότερες φάσεις στην ιστορική διαδρομή της ελληνικής γλώσσας είναι βασικά τρεις. Οι παρακάτω χρονολογίες είναι βέβαια συμβατικές:

1. Η *Αρχαία Ελληνική* (από τις αρχές ως το 330 μ.Χ.)
2. Η *Βυζαντινή Ελληνική* (από το 330 μ.Χ. ως το 1453 μ.Χ.)
3. Η *Νέα Ελληνική* (από το 1453 μέχρι σήμερα)

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά την περίοδο 323 π.Χ., έως 330 μ.Χ. έχουμε τη λεγόμενη *Αλεξανδρινή* ή *Ελληνιστική Κοινή*. Την εποχή αυτή με τις κατακτήσεις του Μ. Αλεξάνδρου, η γλώσσα μας γίνεται *διεθνής*. Τότε αρχίζουν να παρουσιάζονται τα πρώτα γνωρίσματα της *Νέας Ελληνικής* και να διαμορφώνονται σιγά σιγά δύο ρεύματα, το ένα της *λόγιας* (στον γραπτό λόγο κυρίως) και το άλλο της *δημοτικής* γλώσσας, που συνυπήρχαν ως την εποχή μας.

«Θέλετε να ευδοκιμήσει το Σχολείον σας; Έξω από τους Διδασκάλους των επιστημών πρέπει να κάμετε τρόπον να εύρετε Διδάσκαλον σοφόν της Ελληνικής γλώσσης. Η γλώσσα των Ελλήνων εις ημάς μάλιστα τους Έλληνας να είναι η βάσις και το θεμέλιον πάσης επιστήμης. Και αν οι αλλόφυλοι έχωσιν εις τοσαύτην τιμήν την Ελληνικήν γλώσσαν, πόσο μάλλον πρέπει ημείς να καταγινώμεθα εις την προγονικήν μας κληρονομίαν; Εξεύρετε φίλοι ότι και εις τα δύο Παρλαμέντα¹ της Αγγλίας ολίγοι την σήμερον ευρίσκονται, οι οποίοι δεν έχουν είδησιν, άλλος πολλήν, άλλος ολίγην, της Ελληνικής γλώσσης; Και ποια κατάρα θεού εύρηκε τους ταλαίπωρους Γραικούς να αμελώσι το προγονικόν των κτήμα; Να μην καταλαμβάνωσι τα συγγράμματα των προπατόρων αυτών, εις τα οποία οι σοφοί Ευρωπαίοι προσφέρουσι τόσον σέβας;»

Αδαμάντιος Κοραΐς,
Επιστολή προς τους Σμυρναίους
Νοέμβριος 1803

---

1. κοινοβούλιο (ο όρος χρησιμοποιείται και για το κτίριο του κοινοβουλίου).

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ

ΚΡΙΤΗΡΙΑ
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

(Ξενοφώντας, Έλληνικά, 2.3.11-14)

Τα «Έλληνικά»¹ είναι το κύριο ιστορικό έργο του Ξενοφώντα, στο οποίο διηγείται τα ιστορικά γεγονότα από το 411 έως το 362 π.Χ. Το κείμενο αναφέρεται στο ολιγαρχικό πολίτευμα των «Τριάκοντα τυράννων», που εγκαθιδρύθηκε στην Αθήνα μετά τη νίκη της Σπάρτης στον Πελοποννησιακό πόλεμο (431-404 π.Χ.).

[2.3.11] Οί δὲ τριάκοντα ἠρέθησαν μὲν ἐπεὶ τάχιστα τὰ μακρὰ τείχη καὶ τὰ περὶ τὸν Πειραιᾶ καθηρέθη· αἰρεθέντες δὲ ἐφ' ὧτε συγγράψαι νόμους, καθ' οὓσιν αὖτις πολιτεύσονται, τούτους μὲν αἰεὶ ἔμελλον συγγράφειν τε καὶ ἀποδεικνύειν, βουλὴν δὲ καὶ τὰς ἄλλας ἀρχὰς κατέστησαν ὡς ἐδόκει αὐτοῖς. [2.3.12] ἔπειτα πρῶτον μὲν οὓς πάντες ἤδεσαν ἐν τῇ δημοκρατίᾳ ἀπὸ συκοφαντίας ζῶντας καὶ τοῖς καλοῖς κάγαθοῖς βαρεῖς ὄντας, συλλαμβάνοντες ὑπήγον θανάτου· καὶ ἢ τε βουλή ἡδέως αὐτῶν κατεψηφίζετο οἷ τε ἄλλοι ὅσοι συνήδεσαν ἑαυτοῖς μὴ ὄντες τοιοῦτοι οὐδὲν ἤχθοντο. [2.3.13] ἐπεὶ δὲ ἤρξαντο βουλευέσθαι ὅπως ἂν ἐξείη αὐτοῖς τῇ πόλει χρῆσθαι ὅπως βούλοιντο, ἐκ τούτου πρῶτον μὲν πέμψαντες εἰς Λακεδαίμονα Αἰσχίνην τε καὶ Ἀριστοτέλην ἔπεισαν Λύσανδρον φρουροὺς σφίσι συμπρᾶξαι ἐλθεῖν, ἕως δὴ τοὺς πονηροὺς ἐκποδῶν ποιησάμενοι καταστήσονται τὴν πολιτείαν· θρέψειν δὲ αὐτοὶ ὑπισχνούντο. [2.3.14] ὁ δὲ πεισθεὶς τοὺς τε φρουροὺς καὶ Καλλίβιον ἀρμοστήν συνέπραξεν αὐτοῖς πεμφθῆναι. οἱ δ' ἐπεὶ τὴν φρουρὰν ἔλαβον, τὸν μὲν Καλλίβιον ἐθεράπευον πάσῃ θεραπείᾳ, ὡς πάντα ἐπαινοίη ἃ πράττειεν, τῶν δὲ φρουρῶν τούτου συμπέμποντος αὐτοῖς οὓς ἐβούλοντο συνελάμβανον οὐκέτι τοὺς πονηροὺς τε καὶ ὀλίγου ἀξίους, ἀλλ' ἤδη οὓς ἐνόμιζον ἦκιστα μὲν παρωθημένους ἀνέχεσθαι, ἀντιπράττειν δὲ τι ἐπιχειροῦντας πλείστους ἂν τοὺς συνεθέλοντας λαμβάνειν.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

καλοὶ κάγαθοι² (= ωραῖοι στη μορφή και ενάρετοι: **κ.λ.μ.** // καλοί και έντιμοι πολίτες)

βαρὺς (= ενοχλητικός, επιζήμιος).

συγγράφω καὶ ἀποδείκνυμι νόμους (= νομοθετῶ και δημοσιεύω τους νόμους).

ὑπάγω τινά θανάτου (= κατηγορῶ κάποιον για έγκλημα που τιμωρεῖται με θάνατο).

1. επτά (7) βιβλία.

2. σχολιαστές του Ξενοφώντα σημειώνουν ότι πρόκειται για τους αριστοκρατικούς.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- I. Να μεταφραστεί στη νεοελληνική γλώσσα το χωρίο: «**Οί δέ τριάκοντα... ύπήγον θανάτου**» (μονάδες 10)
- II. Ποια στοιχεία του κειμένου δείχνουν την αυθαιρεσία του καθεστώτος «**τῶν Τριάκοντα**»; (μονάδες 10)
- III. α) Να γράψετε το **α' εν. πρόσ.** των παρακάτω ρημάτων **στον ενεστώτα της οριστικής** και δίπλα **ένα αφηρημένο ουσιαστικό** της νέας ελληνικής:
- καθηρέθη:**
κατέστησαν:
ἤδεσαν:
έλθειν:
ύπισχνοῦντο:
- β) Να γράψετε τον ζητούμενο τύπο για καθεμία από τις παρακάτω λέξεις:
- ᾄοντας:** δοτική ενικού
ύπήγον: ίδιο πρόσωπο, ίδιος αριθμός, ίδια έγκλιση και φωνή **στον άόριστο**
τοιούτοι: δοτική πληθυντικού **θηλυκού γένους**
ἤρξαντο: ίδιο πρόσωπο, ίδιος αριθμός, ίδιος χρόνος **στην προστακτική**
έξειη: ίδιο πρόσωπο, ίδιος αριθμός και χρόνος **στην οριστική** (μονάδες 10)
- IV. α) Να βρείτε **τα υποκείμενα** των ρηματικών τύπων:
- καθηρέθη:**
ζῶντας:
ἄν έξειη:
- και **τα αντικείμενα** των ρηματικών τύπων:
- συγγράψαι:**
ἔπεισαν:
ύπισχνοῦντο:
- β) «**καθ' οὔστινας πολιτεύσοιντο**», «**έως δή... καταστήσαιντο τήν πολιτείαν**»:
 Να αναγνωρίσετε συντακτικά το είδος των προτάσεων και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους. (μονάδες 10)

2ο ΚΡΙΤΗΡΙΟ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

(Ξενοφώντας, *Κύρου Ανάβασις*, 3.1.37-40)

Το έργο «*Κύρου Ανάβασις*» του Ξενοφώντα έχει χαρακτήρα στρατιωτικών απομνημονευμάτων. Σ' αυτό ο ιστορικός περιγράφει με ζωντάνια και αμεσότητα την εκστρατεία του Κύρου εναντίον του αδελφού του Αρταξέρξη και την «*Κάθοδο των μυρίων*», την περιπετειώδη δηλ. επιστροφή στην πατρίδα των Ελλήνων μισθοφόρων, που πήραν μέρος στην εκστρατεία. Στο απόσπασμα, ο ιστορικός, μετά τη δολοφονία των Ελλήνων στρατηγών από τον Αρταξέρξη, απευθύνεται στους εναπομείνοντες στρατηγούς και λοχαγούς (100 περίπου) και εξαιρεί τη σημασία του ψυχικού σθένους για τη σωτηρία τους.

Ἐκ τούτου λέγει τάδε Ξενοφών· «Υμεῖς γάρ ἐστε στρατηγοί, ὑμεῖς ταξίαρχοι καὶ λοχαγοί· καὶ ὅτε εἰρήνη ἦν, ὑμεῖς καὶ χρήμασι καὶ τιμαῖς τούτων ἐπλεονεκτεῖτε· καὶ νῦν τοῖνυν ἐπεὶ πόλεμος ἐστίν, ἀξιοῦν δεῖ ὑμᾶς αὐτοὺς ἀμείνους τε τοῦ πλήθους εἶναι καὶ προβουλεύειν τούτων καὶ προπονεῖν, ἣν που δέη. [3.1.38] καὶ νῦν πρῶτον μὲν οἴομαι ἂν ὑμᾶς μέγα ὠφελῆσαι τὸ στράτευμα, εἰ ἐπιμεληθείητε ὅπως ἀντὶ τῶν ἀπολωλότων ὡς τάχιστα στρατηγοὶ καὶ λοχαγοὶ ἀντικατασταθῶσιν. ἄνευ γὰρ ἀρχόντων οὐδὲν ἂν οὔτε καλὸν οὔτε ἀγαθὸν γένοιτο ὡς μὲν συνελόντι εἰπεῖν οὐδαμοῦ, ἐν δὲ δὴ τοῖς πολεμικοῖς παντάπασι. ἢ μὲν γὰρ εὐταξία σώζειν δοκεῖ, ἢ δὲ ἀταξία πολλοὺς ἤδη ἀπολώλεκεν. [3.1.39] ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἀρχοντας ὅσους δεῖ, ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε καὶ παραθαρρύνητε, οἴμαι ἂν ὑμᾶς πάνυ ἐν καιρῷ ποιῆσαι. [3.1.40] νῦν γὰρ ἴσως καὶ ὑμεῖς αἰσθάνεσθε ὡς ἀθύμως μὲν ἦλθον ἐπὶ τὰ ὄπλα, ἀθύμως δὲ πρὸς τὰς φυλακάς· ὥστε οὕτω γ' ἐχόντων οὐκ οἶδα ὅ τι ἂν τις χρήσαιτο αὐτοῖς, εἴτε νυκτὸς δέοι εἴτε καὶ ἡμέρας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ

προπονῶ τινος: κοπιάζω για κάποιον.

παραθαρρύνω: ενθαρρύνω.

πάνυ ἐν καιρῷ ποιῶ: ενεργῶ πολύ σωστά, κατάλληλα στην περίπτωση.

ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ

- I. Να μεταφραστεί στα νέα ελληνικά το χωρίο: «**ἄνευ γὰρ ἀρχόντων... καὶ ἡμέρας**» (μονάδες 10)
- II. Ποια υποχρέωση θεωρεί ο Ξενοφώντας ότι έχουν από εδώ και πέρα οι εναπομείναντες αξιωματικοί των Ελλήνων; (μονάδες 10)
- III. α) Να γράψετε την ονομαστική ενικού των τύπων:
 τούτων
 ὑμᾶς
 ἀρχόντων
 νυκτός
- β) λέγει, γένοιτο, ἦλθον: Να γράψετε το β' ενικό της υποτακτικής και της προστακτικής αορίστου β' στη φωνή που βρίσκονται (μονάδες 10)
- IV. α) «ἐπειδὴν δὲ καταστήσησθε τοὺς ἄρχοντας»,
 «ἦν καὶ τοὺς ἄλλους στρατιώτας συλλέγητε»
 Να αναγνωρίσετε συντακτικά το είδος των προτάσεων και να δικαιολογήσετε τον τρόπο εκφοράς τους.
- β) Να χαρακτηρίσετε συντακτικά τους παρακάτω τύπους:
 μέγα:
 ἀγαθόν:
 παντάπασιν:
 τοὺς ἄλλους:
 νυκτός:
- (μονάδες 10)

